

A photograph showing a child's back and buttocks being spanked with a dark leather belt. The child is wearing a pink and white striped tank top and is sitting on a light-colored tiled floor. The background is a plain, light-colored wall. The text is overlaid on the image.

A gyermekvédelem jogi szabályozása

KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A CSALÁDON BELÜLI ERŐSZAKRA
SÁROSPATAK, 2017. ÁPRILIS 4.

DR. SZATHMÁRY BÉLA
EGYETEMI TANÁR

A gyermekvédelem jogforrásai

Nemzetközi egyezmények

- ▶ A Gyermek Jogairól szóló Nyilatkozat (Genf, 1924.)
- ▶ ENSZ Alapokmány (San Francisco, 1945. kihirdetve: 1956. évi I. tv.)
- ▶ Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata (New York 1948.)
- ▶ ENSZ Közgyűlés Gyermek jogairól szóló Nyilatkozat (1959. november 20.) november 20. A gyermekek jogainak világnapja.
- ▶ Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 23. és 24. cikk (New York, 1966. kihirdetve: 1976. évi 8. tvr.)
- ▶ Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 10. cikk (New York, 1966. kihirdetve 1976. évi 9. tvr.)
- ▶ ENSZ Gyermekek Jogairól szóló Egyezmény (New York 1989. kihirdetve: 1991. évi LXIV. tv.)

Európai Unió szabályozás

- ▶ A gyermekek szexuális kizsákmányolása és a gyermekpornográfia elleni küzdelemről szóló, 2003. december 22-i 2004/68/IB tanácsi kerethatározat,
- ▶ Az Európai Parlament és a Tanács 2011. december 13-i 2011/93/EU irányelve a gyermekek szexuális bántalmazása, szexuális kizsákmányolása és a gyermekpornográfia elleni küzdelemről.

Hazai jogalkotás I.

- ▶ **Alaptörvény XVI. cikk**
- ▶ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény
- ▶ Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX törvény
- ▶ A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény
- ▶ **A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (Gyvt.)**
- ▶ A gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet (**Gyer.**),
- ▶ A gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről szóló 331/2006. (XII.23.) Korm. rendelet (**Gyár.**)

Hazai jogalkotás II.

- ▶ - A gyámhatóságok, a területi gyermekvédelmi szakszolgálatok, a gyermekjóléti szolgálatok és a személyes gondoskodást nyújtó szervek és személyek által kezelt személyes adatokról szóló 235/1997. (XII. 17.) Korm. rendelet (Ar.),
- ▶ - A személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet (a továbbiakban: NMr).
- ▶ A személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 1/2000. (1. 7.) SZCSM rendelet;
- ▶ A kapcsolati erőszak elleni hatékony fellépést elősegítő nemzeti stratégiai célok meghatározásáról szóló 30/2015. (VII. 7.) OGY határozat;
- ▶ A társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiájáról szóló 115/2003. (X. 28.) OGY határozat.
- ▶ 32/2007. (OT 26.) ORFK utasítás a családon belüli erőszak kezelésével és a kiskorúak védelmével kapcsolatos rendőri feladatok végrehajtására

A gyermeki jogok

A szabályozás szükségessége

- ▶ A gyermekeknek – fizikai és szellemi érettségük hiánya, illetve korlátozott volta miatt – különös védelemre, jogi védelemre van szükségük születésük előtt és után.
- ▶ A tág értelemben vett gyermekvédelemnek az a feladata, hogy ezeket a jogokat biztosítsa, illetve lépéseket tegyen, ha valamely jog megsérül.
- ▶ A gyermeki jogok csoportosítása:
 - ▶ a gyermeket megilletik a minden emberre érvényes jogok,
 - ▶ az általános emberi jogokhoz képest valamely speciális szabályozást is ad,
 - ▶ vannak olyan jogok, amelyek kizárólag a gyerekekre érvényesek.

A gyermeki jogok felsorolása

▶ Jog

- ▶ a gyermekvédelemhez és gondoskodáshoz,
- ▶ az emberi méltósághoz, az élethez, az életben maradáshoz és a fejlődéshez,
- ▶ a saját személyiséghez, személyazonossághoz,
- ▶ a magánélethez,
- ▶ a szociális biztonsághoz,
- ▶ a családban való nevelkedéshez,
- ▶ védelem a kábítószerektől,
- ▶ a hátrányos helyzetű, fogyatékos, tartósan beteg gyermek speciális jogai,
- ▶ tájékoztatáshoz, tájékozódáshoz,
- ▶ a kínzás és a megalázó bánásmód tilalma,
- ▶ a házi fenyegetőjog gyakorlásának tilalma.

A gyermekvédelemhez és gondoskodáshoz való alapvető jog (Alaptörvény XVI. cikk.)

- ▶ (1) Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.
- ▶ (2) A szülőknek joguk van megválasztani a gyermeküknek adandó nevelést.
 - ▶ Jogosultja a gyermek
 - ▶ Kötelezettje:
 - ▶ elsődlegesen a szülők
 - ▶ hiánya,
 - ▶ akadályoztatásuk esetén,
 - ▶ alkalmatlanságuk esetén
 - ▶ másodlagosan az állam

Jog az emberi méltósághoz, az élethez, az életben maradáshoz és a fejlődéshez (NYE. 6. cikk, Gyvt. 6. § (5) bekezdés)

- ▶ Minden gyermeknek veleszületett joga van az életre.
- ▶ Az Egyezményben részes államok a lehetséges legnagyobb mértékben biztosítják a gyermek életben maradását és fejlődését.
- ▶ A gyermeknek joga van emberi méltósága tiszteletben tartásához.

A kínzás és megalázó bánásmód tilalma (NYE. 37. cikk; Gyvt. 6. § (5) bekezdés)

▶ Tiltott

- ▶ A kínzás, kegyetlen, embertelen, megalázó büntetés vagy bánásmód;
 - ▶ Tizennyolc éven aluli személyek által elkövetett bűncselekményekért halálbüntetés, életfogytiglan tartó szabadságvesztés alkalmazása;
 - ▶ A törvénytelen vagy önkényes szabadságtól való megfosztás.
- ▶ Az őrizetben tartás vagy letartóztatás, szabadságvesztés-büntetés kiszabása
- ▶ csak végső eszközként alkalmazható
 - ▶ a lehető legrövidebb időtartammal;

Bánásmód a bűncselekményt elkövető gyermekkel

- ▶ A szabadságától megfosztott gyermekkel
 - ▶ emberségesen, az emberi méltóságnak kijáró tisztelettel,
 - ▶ életkorának megfelelő szükségleteinek figyelembevételével kell bánni;
 - ▶ el kell különíteni a felnőttektől, (kivéve, ha a gyermek mindenképp felett álló érdekében ennek ellenkezője tűnik ajánlatosabbnak)
 - ▶ a fogva tartott gyermeknek joga van
 - ▶ levelezés és látogatások útján kapcsolatban maradni családjával;
 - ▶ jogsegély vagy bármely más alkalmas segítséget igénybe venni,
 - ▶ szabadságelvonásának törvényességével kapcsolatban bírósághoz vagy más illetékes, független és pártatlan hatósághoz forduljon, és hogy
 - ▶ az ügyben sürgősen döntsenek.

A magánélethez való jog (privacy) [NYE. 16. cikk, Gyvt. 6. § (5) bekezdés]

- ▶ A gyermeket nem szabad alávetni magánéletével, családjával, lakásával vagy levelezésével kapcsolatban önkényes vagy **törvénytelen** beavatkozásnak, becsülete vagy jó hírneve elleni jogtalan támadásnak.
- ▶ Ilyen beavatkozás vagy támadás ellen a gyermeket megilleti a törvény védelme.

A gyermeknevelés eszközei

- ▶ pozitív visszajelzés – jutalmazás
- ▶ negatív visszajelzés – büntetés
- ▶ Milyen büntetést alkalmazunk?
- ▶ Biblia:

Ne sajnáld megfenyíteni a gyermeket, nem hal bele, ha megvered bottal. Te csak bottal vered meg, de lelkét a holtak hazájától mented meg. (Péld. 23,13-14.)

- ▶ Szent Benedek regulája:

HOGYAN KELL A KISKORÚ GYERMEKEKET MEGBÜNTETNI?

Minden életkornak és értelmi fejlettségnek legyen meg a maga mértéke. Ezért valahányszor a gyermekek és a serdülők vétkeznek, vagy akik kevésbé tudják megérteni, hogy milyen büntetést jelent a kiközösítés, az ilyeneket szigorú böjttel sújtsák, vagy pedig **kemény veréssel** büntessék meg, hogy kigyógyuljanak.

Gyvt. 6. § (5) és (5a) bekezdés

- ▶ (5) A gyermeknek joga van emberi méltósága tiszteletben tartásához, a bántalmazással - fizikai, szexuális vagy lelki erőszakkal -, az elhanyagolással és az információs ártalommal szembeni védelemhez. **A gyermek nem vethető alá kínzásnak, testi fenyegetésnek és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetésnek, illetve bánásmódnak.**
- ▶ (5a) A gyermeknek joga van ahhoz, hogy a védelme érdekében eljáró szakemberek - különösen a gyermek bántalmazásának felismerése és megszüntetése érdekében - **egységes elvek és módszertan** alkalmazásával járjanak el.

A házi fenyítőjog gyakorlása, tiltása (NYE. 19. cikk, Gyvt. 6. § (5) bekezdés)

- ▶ A gyermekkel szemben a szülők a nevelés érdekében otthoni körülmények között
 - ▶ nem alkalmazhatnak testi fenyítést,
 - ▶ megalázó büntetéseket,
 - ▶ bűncselekménynek minősülő személyi szabadság korlátozását.
- ▶ **Kivétel** a fegyelmezési célú, egyedi (nem rendszeres),
 - ▶ testi sérüléssel nem járó, egyszeri pofonütés (tettleges becsületsértés),
 - ▶ kézzel történő kézre vagy fenékre ütés,
 - ▶ „szobafogság” (a gyermek szobája, a lakásnak meghatározott, rövid időre történő elhagyásának megtiltása= személyi szabadság megsértése),
 - ▶ Bizonyos tevékenységek megtiltása (televízió nézés, számítógép-telefonhasználat, stb.).

Családon belüli erőszak- kapcsolati erőszak

- ▶ **Családon belüli erőszak:** Tágabb – kriminológiai - értelemben hozzátartozók közötti testi, lelki, szexuális erőszakot megvalósító magatartás.
- ▶ **Kapcsolati erőszak:** Szűkebb értelemben: A Btk. 212/A. §-a szerinti bűncselekmény megnevezése.

212/A. §(1) Aki gyermekének szülője, továbbá az elkövetéskor vagy korábban vele közös háztartásban vagy egy lakásban élő hozzátartozója, volt házastársa, volt élettársa, gondnoka, gondnokoltja, gyámja vagy gyámoltja sérelmére **rendszeresen**

- a) az **emberi méltóságot súlyosan sértő, megalázó és erőszakos magatartást** tanúsít,
- b) a közös gazdálkodás körébe vagy **közös vagyonba tartozó anyagi javakat von el és ezzel a sértettet súlyos nélkülözésnek tesz ki,**

ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, vétség miatt **két évig terjedő szabadságvesztéssel** büntetendő.

(2) Aki az (1) bekezdésben meghatározott személy sérelmére **rendszeresen követ el**

a) a 164. § (2) bekezdése szerinti **testi sértést (8 napon belül gyógyuló)** vagy a 227. § (2) bekezdése szerinti **becsületsértést**, büntett miatt **három évig,**

b) a 164. § (3) **(8 napon túl gyógyuló)** és (4) bekezdése szerinti **testi sértést**, a 194. § (1) bekezdése szerinti személyi szabadság megsértését vagy kényszerítést, egy **évtől öt évig** terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Kik között?

- ▶ Törvényi fogalom az adott törvényi tényállás meghatározásán túl, s főleg kriminológiai értelemben nincsen.
- ▶ Meghatározható:
- ▶ I. a jogviszony alanyai alapján (kik közötti kapcsolat):
 - ▶ A cselekmény elkövetője és sértettje családtag
 - ▶ Rokonok, általában közeli rokonok
 - ▶ Szülő-gyermek, gyermek-szülő,
 - ▶ Nagyszülő-unoka, unoka-nagyszülő,
 - ▶ Testvér-testvér
 - ▶ Tágabb körbe tartozó hozzátartozók
 - ▶ Nagybácsi, nagynéni – unokaöcs, unokahúg
 - ▶ Egyéb kapcsolatban állók
 - ▶ Keresztszülők - keresztgyermek
 - ▶ Házastársak, élettársak
 - ▶ különeműek,
 - ▶ azonos neműek,
 - ▶ volt házastársak, élettársak.

Mi alapján?

- ▶ II. A kapcsolat sajátos jellege alapján – **hatalmi viszony**:
 - ▶ Függő, alá-fölérendeltségi viszony, amelyben az alárendelt fél a hatalom gyakorlója által tanúsított kényszer vagy manipuláció hatására olyan dolgot tesz vagy tűr el, amely számára nem megfelelő.
 - ▶ A hatalom gyakorlója több jogosultsággal rendelkezik a kapcsolatban (például a háztartásban, a gyermeknevelés, a pénzeszközök fölötti rendelkezés terén, a tulajdonjog gyakorlásában stb.).

A probléma összetettsége

- ▶ „Amikor a gyerekek előtt megerősakolt, hát az rosszabb volt, mintha megölt volna.”

A Btk. változásai

- ▶ **1978. évi IV. tv. 197. § (1)** Aki **nőt házassági életközösségen kívül** erőszakkal, avagy az élet vagy testi épség ellen irányuló közvetlen fenyegetéssel közösülésre kényszerít, vagy a nő védekezésre, illetőleg akaratnyilvánításra képtelen állapotát közösülésre használja fel, bűntettet követ el, és két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
- ▶ **2012. évi C. tv. 196. § (1)** Aki **mást** szexuális cselekményre vagy annak eltűrésére kényszerít, bűntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
- ▶ **197. § (1)** Szexuális erőszakot követ el, és bűntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, aki
 - ▶ a) a szexuális kényszerítést **erőszakkal**, illetve az **élet vagy a testi épség elleni közvetlen fenyegetéssel** követi el,
 - ▶ b) más **védekezésre vagy akaratnyilvánításra képtelen állapotát** szexuális cselekményre használja fel.
- ▶ (2) Szexuális erőszakot követ el az is, és öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés büntetéssel büntetendő, **aki tizenkettedik életévét be nem töltött személlyel** szexuális cselekményt végez vagy végeztet.

Milyen magatartásokkal?

▶ III. A cselekmény alapján:

▶ Testi, fizikai bántalmazás, erőszak

- ▶ bántalmazás, sérülés okozása nélkül (pl. pofozás),
- ▶ bántalmazás, kínzás sérülés, halál okozásával;

▶ Lelki bántalmazás, erőszak,

- ▶ megalázás, gúnyolás, féltékenykedés, (különélők esetében zaklatás),
- ▶ megfélemlítés,
- ▶ szidalmazás,
- ▶ elzárás, elszigetelés családtagoktól (apától, nagyszülőktől), barátoktól

Mindkettő jellemzője, hogy folyamatos, rendszeres és céltudatos tevékenység;

▶ Gazdasági, anyagi erőszak

▶ Szexuális erőszak

- ▶ szexuális kényszerítés, szexuális erőszak, szexuális visszaélés, vérfertőzés, prostitúcióra kényszerítés
- ▶ tiltott pornográf felvétel készítése,

lehet rendszeres vagy alkalmi

Kimenetele

- ▶ 1. **Segítségnyújtás folytán a viszony „pozitív” irányban megváltozik**
 - ▶ a bántalmazó segítséget kap (házassági tanácsadás, pszichiátriai kezelés, elvonókúra, stb.);
 - ▶ a bántalmazót eltávolítjuk a kapcsolatból (távoltartás, szabadságvesztés);
 - ▶ a bántalmazott segítséget kap (menedékház, anyaoththon, krízisszállók, családból való kiemelés);
- ▶ 2. **Az áldozat kilép a kapcsolatból**
 - ▶ házasság felbontása, életközösség megszüntetése tényleges különéléssel,
 - ▶ felnőtté válás, a családi kötelék elhagyása;
- ▶ 3. **A kapcsolat fennmarad**
 - ▶ magatartászavar, betegség, depresszió, öngyilkosság, torzuló személyiség (a bántalmazott gyermekből bántalmazó szülő, házastárs válik),
 - ▶ szenvedélybetegség (az áldozat alkohol- vagy drogfüggővé válik),
 - ▶ sérülések, halál bekövetkezése,
 - ▶ a bántalmazott megöli bántalmazóját.

A legfontosabb feladat: a megelőzés

- ▶ Indoka: A negatív következmények megjelenését követően a sérülés (testi, lelki) sok esetben már maradandó, nem visszafordítható, nem helyreállítható, nem kárpótolható.
- ▶ Eszközei:
 - ▶ a bántalmazás, elhanyagolás korai felismerése,
 - ▶ az együttműködő szakemberek speciális felkészítése,
 - ▶ az intézményes védelmi rendszer kiépítése.

A gyermekvédelmi jelzőrendszer

A gyermekvédelmi jelzőrendszer működésének folyamata

- ▶ megelőzés,
- ▶ gyanú esetén jelzés,
- ▶ cselekvés ,
- ▶ az intézkedésekről visszajelzés,
- ▶ utánkövetés .

A jelzőrendszer tagjai

- ▶ a) az egészségügyi szolgáltatást nyújtók, így különösen a védőnői szolgálat, a házi orvos, a házi gyermekorvos,
- ▶ b) a személyes gondoskodást nyújtó szolgáltatók,
- ▶ c) a köznevelési intézmények,
- ▶ d) a rendőrség,
- ▶ e) az ügyészség,
- ▶ f) a bíróság,
- ▶ g) a pártfogó felügyelői szolgálat,
- ▶ h) az áldozatsegítés és a kárenyhítés feladatait ellátó szervezetek,
- ▶ i) a menekülteket befogadó állomás, a menekültek átmeneti szállása,
- ▶ j) az egyesületek, az alapítványok és az egyházi jogi személyek,
- ▶ k) a munkaügyi hatóság,
- ▶ l) a javítóintézet,
- ▶ m) a gyermekjogi képviselő,
- ▶ n) gyermekvédelmi és gyámügyi feladatkörében eljáró fővárosi és megyei kormányhivatal,
- ▶ o) az állam fenntartói feladatainak ellátására a Kormány rendeletében kijelölt szerv.

A jelzés tartalma

- Az érintett gyermek(ek) legfontosabb adatai (név, születési idő-hely, anyja neve, családtagok felsorolása, állandó lakóhely, tényleges tartózkodási hely),
- a jelzést tevő intézmény megnevezése, címe, a jelzést tevő személy neve és elérhetősége,
- a probléma rövid leírása, a jelzést tevő által a gyermek és családja életében, életkörülményeiben észlelt veszélyeztető okok részletezése, a veszélyeztetettség mértéke,
- a jelzést tevő személy vagy intézmény az általa feltárt veszélyeztető okok megszüntetése érdekében eddig megtett intézkedései, a gyermek veszélyeztetettségének megszüntetése érdekében esetleges javaslatai.

Általános viselkedési gyanújelek

- kifejezéstelen arc, üres tekintet, szemkontaktus hiánya,
- autóagresszivitás pl. hajtépés,
- megretten váratlan érintéskor, simogatáskor elrántja a fejét,
- fél a fizikai érintéstől,
- feltűnően készséges, túlságosan alázatos, engedékeny viselkedés,
- túlságosan éber, vibráló, válogatás nélkül figyelmet követelő,
- szokatlanul félénk, riadt, túlérzékeny,
- bizalmatlan, különösen a közel állókkal szemben, fél a szülőitől,
- félelem bizonyos személyektől, vagy bizonyos típusú emberektől (pl.: férfiak, katonák),
- alvászavarok,
- evészavarok,
- regresszív viselkedés,
- regulációs zavarok,
- ágybavizelés, széklettartási zavar,
- pszichoszomatikus tünetek,
- gyermekközösségben kapcsolatteremtési problémák, passzivitás, izolálódás vagy agresszivitás,
- megváltozott gyermeki magatartás, beállítódás (pl.: extrovertáltból introvertálttá válik).

Az elhanyagoltság gyanújelei

- alultápláltság, leromlott fizikai-lelki állapot,
- piszkos, az időjárási viszonyoknak nem megfelelő ruházat,
- ápolatlan, feltűnően piszkos bőr, elhanyagolt bőrfertőzések, rovarcsípések nyomai, korábbi sérülések hegei,
- túl gyakran történik a gyermekkel baleset, sérülés,
- ismeretlen eredetű eszméletvesztés,
- túl gyakran kerül kórházba.

A testi bántalmazás gyanújelei

- ▶ a bántalmazás látható jelei, foltogatás, verés nyomai,
- ▶ szájüregi sérülések,
- ▶ radiológiai eltérések (többszörös bordatörés, szegycsont haránt irányú törése, csont-porc határ szétválása, kulcscsont-, lapocka-, gerinctörés, különböző idejű törések, izolált spiráltörés a combcsonton, kiterjedt csontkörüli reakció),
- ▶ nem baleseti jellegű sérülések, égés, forrázás nyomai (pl.: szimmetrikus forrázás nyomok mindkét farpofán, alsó végtagon),
- ▶ az előzményben korábbi sérülések, többszörös, a gyógyulás különböző stádiumait mutató zúzódások, vérömleny, karmolás,
- ▶ 1 év alatti gyermek csonttörése,
- ▶ spirális végtagtörés,
- ▶ többszörös törések egyidejű jelenléte, ide tartozik a megragadás következtében létrejövő sorozatos bordatörés,
- ▶ gyógyulás különböző fázisában lévő csonttörések,
- ▶ nem a megszokott helyeken látható a zúzódás (térd, tenyér, könyök, homlok), hanem pl. tarkó, törzs, fül, hajas fejbőr),
- ▶ ellentmondásos történet a sérülésről (más története van a sérülésről a gyermeknek, mint a szülőnek, vagy a gyerek másként meséli a sérülés körülményeit a különböző találkozásokkor)
- ▶ a gyermek szinte szó szerint ismétli a szülő történetét a sérülésről,
- ▶ nem baleseti jellegű mérgezés.

Bántalmazás (testi/lelki) pszichés gyanújelei

- ▶ iskolai teljesítmény romlása,
- ▶ izoláció, befelé fordulás,
- ▶ agresszivitás,
- ▶ depressziós tünetek,
- ▶ deviáns magatartás, csavargás, elszökés,
- ▶ drogozás, alkoholizálás,
- ▶ önagresszió, öngyilkossági kísérlet.

Szexuális bántalmazásra utaló jelek

- ▶ a gyermek korához nem illő sexualizált viselkedés, szóhasználat,
 - ▶ nemi aktus eljátszása,
 - ▶ fokozott, az életkornak nem megfelelő érdeklődés a szexualitás iránt,
 - ▶ alhasi fájdalom,
 - ▶ a végbél és a nemi szervek fájdalma, váladékozása, viszketése,
 - ▶ fájdalmas vizelés, makacs húgyúti fertőzések.
- Specifikus jelek:
 - ▶ a végbél sérülése, váladékozása, széklettartási zavarok,
 - ▶ A genitália makacs gyulladása, sérülése, a hymen sérülése,
 - ▶ a kiskorú terhessége,
 - ▶ a kiskorú nemi betegsége,
 - ▶ szájüregben észlelt sérülések esetén is gondolni kell szexuális abúzusra.

Vegyétek észre, ha bántanak!

